

กาญจนา สีลากุล : บทบาทการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ (THE ROLES OF TOURISM ON THE LOWER NORTH EASTERN REGION : A CASE STUDY UBON RATCHATHANI, SI SA KET, YASOTHON AND AMNAT CHAROEN) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย ศิริรินทร์ภาณุ, 216 หน้า. ISBN 974-17-5450-7

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพและความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยว ศึกษาบทบาทการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและการสำรวจภาคสนามตลอดจนการสอบถามประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์ศักยภาพปัญหาและข้อจำกัดของพื้นที่รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าพื้นที่ศึกษามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว คือ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่สมบูรณ์ มีความพร้อมด้านการบริการการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์จากที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สามารถจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวได้ 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมืองอุบลราชธานี – อำเภอวารินชำราบ ซึ่งมีศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านโบราณสถาน และชนบทรรมนิยมประเภทนี้ และมีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับชุมชนเมืองอุบลราชธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริการการท่องเที่ยว สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ภายในเวลา 1 วัน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ วัดทุ่งศรีเมือง วัดปานานาชาติ วัดหนองป่าพง และแหล่งท่องเที่ยวทางประเพณี วัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีแห่เทียนพรรษา (2) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอโขงเจียม – อำเภอสิรินธร – อำเภอพิบูลมังสาหาร แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วนอุทยานริมฝั่งโขง อุทยานแห่งชาติ ผาแต้ม อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และแก่งสะพือ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้อยู่ห่างจากชุมชนเมืองอุบลราชธานี ประมาณ 89 กิโลเมตร และสามารถเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มเมืองปากเซ ประเทศ สปป.ลาว ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 217 และเชื่อมโยงกับเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 17 ของประเทศ สปป.ลาว (3) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมืองศรีสะเกษ-อำเภออุทุมพรพิสัย มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน เช่น ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่ 3 อยู่ห่างจากตัวชุมชนเมืองศรีสะเกษ ประมาณ 45 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปกลับได้ภายใน 1 วัน (4) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอขุนหาญ-อำเภอกันทรลักษ์มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ (ผามออีแดง) ปราสาทเขาพระวิหาร (5) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดยโสธร มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ และหัตถกรรมพื้นบ้าน ลักษณะการท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร มีข้อจำกัดในเรื่องฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งไม่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดฤดูกาล (6) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอำนาจเจริญ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดถ้ำ แสงเพชร พุทธอุทยานและพระมงคลมิ่งเมือง เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ชุมชนเมืองอำนาจเจริญ พื้นที่ศึกษานอกจากจะมีศักยภาพและความเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวแล้วการท่องเที่ยวยังส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวคือ การท่องเที่ยวมีผลต่ออาชีพและการจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ โดยการศึกษาค้นคว้านี้ ได้อ้างอิงผลการศึกษาของสถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ ในเรื่องของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวชาวไทย 73 คน ก่อให้เกิดการจ้างงาน 1 คน ดังนั้น การศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ในปี พ.ศ.2564 จำนวน 44,804 คน และก่อให้เกิดการกระจายรายได้และเงินหมุนเวียนในพื้นที่ ช่วงปีเดียวกัน ประมาณ 2,435,109,279 บาท นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยลดปัญหาการว่างงาน และทำให้ประชาชนสามารถเลือกประกอบอาชีพได้มากขึ้น ส่วนผลทางด้านกายภาพ ได้แก่ ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และปัญหาทัศนียภาพ เป็นต้น

จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงได้เสนอแนวทางในการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ คือ ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษ กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก และกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอำนาจเจริญเพื่อสนับสนุนกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มประเทศอินโดจีน นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกำหนดให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและพัฒนาให้จังหวัดยโสธรเป็นจุดแวะพักวงจรท่องเที่ยวในกลุ่มอนุภาคอีสานบนและอีสานใต้ ส่วนแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ใช้หลักของการมีส่วนร่วมประชาชนและหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน